

EDINOST

Izjava, izvešila ponedeljek, v jutro. Uredništvo: Asiškega št. 20, I. nadstropje. Pismo naj se pošilja pošto se ne sprejema. Iske knjiž. Prof. F. Peric. — Ljubljana. Edinost. Tisk. tisk. — Zbiranje za mesec: L. 7. — 19.50, pol leta L. 32. — In celo leto. Za inozemstvo mesečno 5. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglas se računa v število ene kolone (72 mm.) — Oglas trgovcev in obrtnikov po 40 cent. osmrtica, zahvale, poslanice in vabila po L. 1. — Oglas denarnih zavodov po L. 2. — Mali oglas po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglas, naročnik in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Proti obrekovalcem

(V. članka v "Edinosti" od 16. in 23. t. m.)

V zadnjem članku sem zapisal, da se ta ozvani boj med bivšo "Jadr. banko" in "Ljublj. kred. banko" na eni strani in našimi zadrugami na drugi strani mora presojati z ozirom na dve ločeni razdobji, namreč pred svetomargerskimi konvencijami in po njih. Na drugem mestu sem v istem članku govoril o navideznem interesnem konfliktu ali nasprotju med zadrugami in obema bankama. Predno pojdem naprej, je tu treba nekoliko pojasniti. Kajti moji obrekovalci so tudi zavijalci in proti zavijalcem je treba posebno točnega izražanja. Ne uženeš jih sicer niti z najbolj pretirano točnostjo, saj bodo zavijali do zadnjega, prav kakor je tista ženska še izpod vode kazala, da se trava striže in ne kosi. Ali vendar mora zavijalec delo vsaj, kolikor je bol jmo goče, otežkoti. Tako se njihova zavijalska spretnost tudi toliko bolj izkaže in prav tako, česar pa ne slutijo, toliko prej dokaže. Saj to je, hvala Bogu, toliko prejšnjemu zavijanju, da se, bolj ko zavija, prej — rekel bi — samo po sebi zavija. Bralcem "Goriške straže" in "Malega lista" ni na koncu treba ničesar drugega nego malo dobrega spomina in zdravega razuma, da tudi najbolj obesednjene in pošketane med njimi spozna, da ga lovijo samo z drznim zavijanjem.

Radi točnosti moram torej omeniti, da se v mojem zadnjem članku vzporedno rabljeni izrazi "interesno nasprotje" ali "interesni konflikt" z ene strani in "boj" z druge strani ne krijejo. Interesno nasprotje vodi mnogokrat do boja, ali nekdo se lahko tudi bojuje proti nekemu, ne da bi njuni interesi bili nasprotni, in narobe dva imata lahko nasprotno interese in se vendar ne bojujejo. Končno so pa tudi interesna nasprotja različne vrste. Po sedaj veljavnem pravnem naziranju je interesni konflikt podan na primer, kadar kdo komu kaj po krivici vzame. Po "pravnih" nazorih, ki se uveljavljajo v "Goriški straži" in "Malem listu", je pa interesni konflikt že podan, kadar ima kdo nekaj, kar kdo drugi potrebuje.

Naj bralcem ne izgubi potrpljenja! Da se zavijalec stopi na rep, je treba počasi — razvijati. Ponavljam, da resnična interesna nasprotja ali konflikta med bankama in našimi zadrugami ni bilo ne pred svetomargerskimi konvencijami ne po njih. Kolikor sem mogel doslej doznati, je akcija obeh denarnih zavodov, da bi od italijanske vlade dosegla upoštevanje svojih več ali manj utemeljenih pravic ali več ali manj upravičenih interesov, vodila tako čisto samostojno in ločeno, da ne samo ni moglo priti do nobenega navzkrižja z našo akcijo za naše zadruge, nego da mi nismo niti nič vedeli za ono drugo akcijo. Po mojih informacijah se je g. Cirilo Kamenarovič obrnil do jugoslovanske vlade, da bi njegov, od njega samega samostojno in ločeno doseženi sporazum uvrstila med svetomargerske konvencije, samo za to, da se zavaruje, da sporazum ostane v veljavi in se izvrši ne glede na kako novo premembo italijanske vlade. Akcija za naše zadruge je pa tekla na čisto drugem tiru, je imela tudi čisto drugo stvarno in pravno podlago in čisto druge pogoje za uspeh. Takrat, za časa svetomargerskih konvencij, so ti pogoji za uspeh akcije za naše zadruge žal še manjkali. Konec januarja letošnjega leta so se uresničili. Prav tako, kakor si ne prisvajam nobene zasluge na tem, da so se konec januarja letošnjega leta uresničili, prav tako pa zavračam z vso odločnostjo in z vsem gnusom, ki ga zasluži nesramno in hkratu neumno obrekovalstvo, očitjanje, da bi bil jaz za časa svetomargerskih konvencij zakrivil, da se takrat še niso uresničili pogoji za naš uspeh. Ali predno to še podrobno razložim, hočem nadaljevati pričetno pojasnjevanje svojega pisanja o "interesnem konfliktu" in o "boju" med obema bankama in našimi zadrugami.

Ko so se razglasile svetomargerske konvencije, je po inicijativi z onkraj meje prišlo do politične akcije, da bi se denar, ki je bil s konvencijami, torej s pisano, podpisano in za vse udeležene stranke obvezno pogodbo, namenjen obema bankama, ne dal njima, nego naklonil našim zadrugam. Da jaz v tem primeru resničen interesni konflikt med bankama in zadrugami prepoznam in da ga moj obrekovalci zatirajo, v tem je prav očitno, tista razlika med sedaj veljavnim pravnim naziranjem in med pravnim naziranjem "Goriške straže" in "Malega lista", ki sem jo gori omenil. Samo da s tem razlikovanjem delam še preveč časti svojim obrekovalcem. Kajti če so morda tudi že tako daleč, da smatrajo lastnino, (seveda če ni njihova, nego tujja) le za tatvino, vendar niso tako najvini, da bi bili verjeti, da se tudi obe vladi postavita na isto stališče prav nasproti od njiju samih podpisanim konvencijam in da odvezameta bankama, kar sta njima že obvezno priznali. V našem primeru ni bila torej gonja "Goriške straže" in "Malega lista" narekovana od zgolj napake, bolj perversnega pravnega naziranja, nego od hudobne nakane, da bi — kristjani! — zbegali in nahujskali ljudstvo, ne radi njegovih koristi, nego da bi za svoje proketo obrekovalsko rokodolstvo nekaj pridobili.

In tako je torej res prišlo ne do interesnega konflikta med bankama in zadrugami, niti do boja zadrug proti bankama, nego le do boja služajnih zaveznikov proti eni niju dveh in potem seveda še proti meni, ko sem jaz temu čednemu podjetju odrekel svojo pomoč in proti njemu nastopil z odkrito besedo in jasnimi neovrznimi razlogi.

Moral sem to stran vprašanja natančneje pojasniti, ker so nasprotniki poskušali izrabiti v svoje zavijalske namene moje zanikanje resničnega, namreč po pravu in pravici upravičenega konflikta med bivšo "Jadr. banko" in "Ljublj. kreditno banko" na eni in zadrugami na drugi strani. Prihodnjič dodam še nekaj v ilustracijo poštenja in resnicoljubja, s katerimi hočejo obrekovalci opravičiti svoje razlikovanje med "Jadr. banko" in "Ljublj. kred. banko", potem pa preidemo na svoje zadržanje v dobi pred svetomargerskimi konvencijami.

Dr. Josip Wilian.

Seja poslanske zbornice

Izvolitev komunističnega poslanca Giorgio anurirana. On. Finzi se poleg letalstva zanima tudi za žitno krizo

RIM, 26. Predsednik on. Rocco je otvoril sejo poslanske zbornice ob 15. uri. Po prečitani in odobritvi zapisnika zadnje seje zbornice je predsednik prečital imena onih poslancev, ki so prosili za dopust; med njimi je tudi on. Orlando.

Državni podtajnik za nacionalno ekonomijo on. Larussa je odgovoril poslancu Finziju na vprašanje o žitni krizi v Italiji, da je razburjanje radi te krize neupravičeno, ker je imela Italija ob žetvi še 7 milijonov stotov starega žita na razpolago in do danes pa je uvozila že 5 milijonov stotov. Poleg tega pa je vlada prepovedala izvoz moka. On. Finzi se ne zadovolji z odgovorom in meni, da so podatki državnega podtajnika preoptimištni. Danes potrebuje Italija 29 milijonov stotov žita poleg svojega pridelka (okoli 42 milijonov stotov. Prip. ur.). Potemtakem bi morala Italija uvoziti tekom 8 mesecev do prihodnje žetve še vsaki mesec po 3 milijone stotov. Malo kdo more danes trditi, da se bo uvažanje vrnilo tako redno, še posebno, ker naraste v zadnjih mesecih uvoz drugih surovin. Radi tega bi morala vlada storiti bolj splošne ukrepe; skušati bi morala doseči, da se konsum kolikor mogoče skrajša. Dalje bi morala skrbeti vlada, da se produkcija žita poveča.

Predsednik javi, da je izvolitev komunističnega poslanca Giorgio sporna v sni sklepa volilnega odbora in sicer radi obsodbe iz l. 1899. On. Riboldi, komunist, zahteva, da mora biti deležen on. Giorgio popolne amnestije, ker je bil obsojen radi političnega zločina; radi tega se mu mora mandat verificirati.

Predsednik volilnega odbora on. Casertano izjavi, da so proti izvolitvi g. Giorgio glasovali tudi opozicijski poslanci razen Riboldija, ker ni bilo mogoče uporabiti amnestije za ono kazen, ki jo je Giorgio že odsedel. (Giorgio je bil obsojen na 7 mesecev ječe radi soudeležbe pri nekem umoru in požaru in je nekaj mesecev kazni že prebil v ječi, dokler ni bil amnestiran.) Po zelo burni razpravi zbornica zavrne predlog posl. Riboldija, naj se izvolitev g. Giorgio potrdi in sprejme predlog večine, da se izvolitev anulira in prizna naslednji kandidat komunistične liste.

Nato se je nadaljevala razprava o gospodarski politiki vlade.

Kasip narodnega bloka v Sloveniji

Dr. Žerjav nosilec liste v Ljubljani — Dr. Pivko kandidira v Mariboru

BEograd, 26. Med radikalno in demokratsko stranko se je dosegel popoln sporazum glede kandidatur v Sloveniji. V volilnem okrožju Ljubljana-Novo mesto bo kandidiral kot nosilec liste minister za šume in rube g. dr. Gregor Žerjav. Radikalom se odstopijo trije okrajci: Kočevje, Novo mesto in Črnomelj. V mestu Ljubljani kandidirajo samostojni demokraci.

Iz Maribora je prišla danes vest, da bo narodni blok kandidiral na skupni listi kot nosilec dr. Ljudevita Pivka. Ta vest je vzbudila povsod veliko zadoščenje.

O Radičevih zvezah s Čičerinom

Radič se je posluževal gospodarskih zadrug za razširjanje boljševiške propagande.

BEograd, 26. "Reč" objavlja dopis iz Zagreba o delovanju Stjepana Radiča, dr. Mačka, njegovega koncipienta Saja, ter nekaterih drugih radičevcev, ki so vsi bili agenti ruske boljševiške vlade za ustvaritev zveze balkanskih sovjetskih republik na Balkanu. Kakor priznava Radič sam, je dobil od ruskega komisarja za zunanje stvari Čičerina moralno in tudi gnotno podporo za boj proti Beogradu. Bil je boljševiški agent in je deloval preko zveze hrvatskih poljedelskih zadrug. Na njegovo inicijativo se je začela živahna boljševiška propaganda. Hrvatska kmetijska zveza je imela isto nalogo. Svoje prostore je imela v ubožnici, kjer so se zadnje čase utabirali tudi Hanaovci. V Hrvatski Matici so kraljevali ljudje, ki so imeli glavno besedo v Radičevi repulicanski stranki. Mačkov koncipient Saj je bil svoj čas boljševiški komisar v Astrahanu v Rusiji in preko njega je Čičerin pošiljal Radiču direktive in drugo korespondenco.

Dve železniški nesreči v Jugoslaviji

Cloveških žrtev ni bilo

ZAGREB, 26. Ko je dopoldne vozil tovorni vlak iz Zagreba proti Zidanemu mostu, je počila par sto metrov pred postajo Savski Marof tračnica. Šest vagonov je skočilo s tira. — Dva vagona, nastvorjena s koruzo, sta se razbila, drugi poškodovani. Cloveških žrtv ni.

stvarna škoda je velika. Ves promet na progi je ukinjen. Mednarodni vlaki vozijo proti Dunaju in Pragi preko Varaždina, proti Trstu pa preko Karlovca. Domači potniški promet se vrši s prestopanjem.

BEograd, 26. Včeraj popoldne ob 6. uri sta trčila v Križevcih dva vlaka, osebni iz Koprivnice in tovorni vlak, ki je na kolodvoru premikal, drug ob drugega. Ena lokomotiva in več vozov je skočilo s tira. Smrtnih žrtv ni bilo. Ranjenih je bilo lahko le nekaj oseb.

Ruski odgovor na angleške note

Večina Angležev je naklonjena sklenjenju rusko-angleške pogodbi. Zinovjev ni pisal nikakega pisma angleškim komunistom

MOSKVA, 26. Tukajšnji vladni listi se pečajo v dolgih uvodnih člankih z angleškimi spomenicami. List "Izvestija" piše: Vsi trije dokumenti označujejo prav jasno obnašanje konservativne vlade v Londonu in njene namene proti ZSSR. Medtem ko odklanja konservativna vlada pogodbo, ki jo je podpisal MacDonald, je pripravljena skleniti novo pogodbo, ki bi v prvi vrsti koristila britanskim kapitalistom. Angleški zunanji minister Chamberlain izjavlja sicer, da je pismo Zinovjeva avtentično, noče pa objaviti tozadevnih dokazov. Zatrjuje le, da se nahaja sovjetska vlada v tesnih odnosih s komunistično internacionalo. Angleško noto smemo upravičeno tako tolmačiti, kakor da bi hotela konservativna vlada iztisniti nove koncesije od sovetov. To pa nas nikakor ne moti in tudi nas ne more prisiliti, da bi menjali naše zadržanje.

Kar pa se tiče pisma, smo mi že od prvih početkov trdili, da dre za navaden falsifikat. Predlagali smo, da se sestavi nepristranska komisija, ki bi to zadevo razčistila; a angleška vlada je ta predlog odklonila, ker se hoče izogniti tozadevni objektivni preiskavi. Da govorimo jasno in priprosto: Konservativna vlada, ki zna prav dobro, da je pismo Zinovjeva falsifikat, noče več razpravljati o tej aferi. Glede vzpostavitve normalnih odnosov med Anglijo in ZSSR pravi list "Izvestija": Mi smo vse storili, da dosežemo ta cilj. Če pa hočejo konservativci razveljaviti že sklenjeno pogodbo, bo znalo rusko in angleško ljudstvo prav dobro oceniti delo svojih vlad. Mi znamo prav dobro, da je večina Angležev naklonjena pogodbi v ZSSR.

"Pravdas", ki komentira Chamberlainovo noto, piše: Rusko-angleški incident ima za predmet pismo Zinovjeva. Sovjetska vlada ni nikoli objubilala in tudi ne bo objubilala, da odpove gostoljubno zavetišče komunistični internacionali na ozemlju ZSSR, vendar pa drži svoje obveznosti, radi katerih ne sme podpirati internacionalne propagande.

Pomirjevalne izjave egiptovske vlade

Dijaki nadaljujejo stavko — Dva angleška mornarja pogrešana — Egiptovski protest pri Društvu narodov

PARIZ, 26. Ministrski predsednik egiptovske vlade je podal protokolem lista "Petit Parisien" v Kairu sledeče izjave: Upamo, da bomo s pomočjo modrosti našega naroda in kralja Fuada, ki je zvesti čuvaj ustave, odpravili položaj, resili to, kar se še da pri pomirilu razburjene duhove. Mnogo smo izgubili pri zadnjih dogodkih. Nadejamo se, da se sporazumemo z Anglijo glede uprave vod in smo uverjeni, da nas bo britanska vlada podpirala. Tuje kolonije se nimajo ničesar bati, ker jih bomo vedno šteli. Vlada je odločna, da ohrani red v vsej deželi. Ne bomo uživali popularnosti Zagul paše, a tudi je ne bomo iskali. Izvirili bomo svojo dolžnost, ne da bi se pustili moliti od demonstracij.

LONDON, 26. Vest, ki prihaja iz Egipta, pravi, da vlada tamkaj mir. Upravičeno smemo verjeti, da je nova egiptovska vlada prepričana, da pomenijo politične nezdore pravno nevarnost za interese Egipta, in da hoče v deželi vzpostaviti popoln mir. Poročevalci lista "Times" v Cairu brzojavljajo, da večji del francoske kolonije čuti, da je njena varnost ogrožena ter odobrava korake, ki so jih storili Angliji v svrhu zaščite javnega miru. "Daily Telegraph", ki govori o internacionalni odgovornosti Anglije glede Egipta, pravi, da je zahteva inozemstva, naj se predloži angleško-egiptovski spor društvu narodov, neupravičena. Odnosaji Anglije z Egiptom se morajo smatrati kot zadeve notranje politike in to tudi po intencijah onih, Angležev, ki so podpisali angleško-egiptovski pogodbo. Vsi narodi, ki imajo več ne interese v Egiptu, so vedno zahtevali, kakor pravi list "Daily Telegraph", da naj vsi Angliji posebne funkcije za zaščito tujih kolonij in lastnih pravic v Egiptu. Velika Britanija je nastopala pri zadnjih dogodkih v Egiptu le kot zastopnica vseh interesov v imenovani deželi in kot zaščitnica reda.

LONDON, 26. Agencija Reuter dobiva iz Cairu: Prosvetni minister je sklenil, da pozove dijaštvo, da se zopet udeležijo rednega pouka. Proti onim dijakom, ki se ne bi uklonili temu pozivu, bo postopal najstrožje. Danes jutraj so se dijaki sestali k zborovanju ter sklenili, da nadaljujejo stavko. Guverner Assuit je danes potlačil nekatere demonstracijske poskuse.

ALEKSANDRIJA, 26. Dva angleška mornarja oklopne Valiant se pogrešata že 48 ur. Oblasti raziskujejo zadevo.

CAIRO, 26. Bivši ministrski predsednik Zagul paša je odšel na deželo, da se odpoti.

PARIZ, 26. Agencija Havas dobiva iz Zeneve: Glede brzojav, ki jo je poslala egiptovska poslanska zbornica tajništvo Društva narodov, izjavlja generalni tajnik imenovane institucije, da ta brzojavka prihaja iz parlamenta in ne od vlade. Radi tega se je ne sme smatrati za uraden dokument. Brzojavka ne vsebuje nikake prošnje za intervencijo, temveč le protestira proti angleški vladi.

Nova vlada kitajske republike

PEKING, 26. Sestavljeni je bil izvršilni odbor Kitajske republike. Predsednik je Tuan Ci Yui. Je 60 let star in je načelnik kitajske liberalne stranke.

Nemški general von Mathusina izpuščen iz zaporu

PARIZ, 26. Predsednik republike Doumergue je na predlog vojnega ministra gen. Nollet-a pomislil nemškega generala von Mathusina-a. Ta je zapustil danes ob 6 zaporu v Lille ter se odpeljal v Nemčijo.

Priznava za zopetno otvoritev vseangleške razstave v Wembley-u

LONDON, 26. Vseangleška razstava v Wembley-u, ki je prinesla veliko finančno zgubo, bi se morala za vedno zapreti tekom tega meseca. Tako je vlada Nove Zelandije že dala ukaz, naj se paviljon Nove Zelandije razdre. Deloma je bil ukaz že izvršen.

V zadnjem času pa je nastala velika propaganda proti definitivni zatvoritvi. Propaganda podpira predvsem razstavljalci. Za novo otvoritev, ki bi se naj izvršila že spomladi, se je javilo že veliko novih razstavljalcev. Londonska vlada se nikakor ne protivi zopetni otvoritvi; le stališče dominiona in kolonij ni še popolnoma znano. Vendar pa je že gotovo, da bodo privolile k otvoritvi Kanada, Južna Afrika, Nova Zelandija in bržkone tudi Avstralija.

Brezposlednost na Angleškem pojema

LONDON, 26. Dne 17. t. m. je bilo v Angliji po uradni statistiki 1,209.000 brezposelnih in sicer 9000 manj kakor prejšnji teden.

Obrekovalci razkrinkani

Dne 7. februarja t. l. so se sestali zastopniki našega političnega društva in zastopniki krščansko-socialne struje na pogovor glede volilnega sporazuma. Naši zastopniki so hoteli takoj razpravljati o pogojih za sporazum, toda dr. Bitežnik je začel očitati našemu političnemu društvu in dnevniku "Edinost" razne stvari in zahteval najprej zadoščenje za vse krivice in napade, ki so pretvezno bili od naše strani storjeni. Posebno ga je razkalil članek "Edinosti", v katerem se je trdilo, da ni sporazuma brez medsebojnega spoštovanja strank in da zato se ne sme napadati in žaliti tisto stranko, s katero se ima potem dogovor skleniti in da tako delo ni ne dobro ne pošteno. Dr. Slavik ga je zavrnil rekoč: "Kaj pa naj mi rečem, ko nas vsi listi imenujejo izdajce, propagandiste, pijavke in nam očitajo da smo od bank podkupljeni." Nato je dr. Bitežnik, ki je sedel poleg dr. Slavika, vstal in, pokazujoč nanj s prstom, zakričal: "Da res je, o podkupljeni." Dr. Slavik je na to reagiral zaslusivi mo kľofutu, a doktor Bitežnik se je umikal in ječal v svoje opravičenje "Ne tepsti, saj Vas nisem hotel žaliti, saj nisem nič slabega rekel, saj nimate niti najmanjšega povoda biti razžaljeni itd."

Sestanek se je seveda razšel. Dr. Slavik je pooblastil odvetnika dr. Gabrščka, da vložijo zasebno obtožbo proti doktorju Bitežniku radi razžaljenja časti in da mu da polno pravico, da dokaže resnico. Ni hotel s tem kaznovati dr. Bitežnika, temveč le mu dati priliko, da svoje očitjanje dokaže. S tem ni hotel doseči kaznovanja dr. Bitežnika, ker ga je že sam dejanski kaznoval, ampak ga prisiliti, da pride z dokazi na dan, ali pa da se razkrinka za podlega obrekovalca. Drugi dan je dobil dr. Slavik od dr. Bitežnika to-le pismo:

Gorica, 7. 2. 24.

Velečenjeni gospod doktor!

Med Vami in podpisanim je prišlo na skupni seji naših političnih društev do neljubega incidenta.

Z ozirom na besede, ki so provzročile incident, izjavljam, da nisem mislil trditi, da bi bili Vi glede Jadranske banke materialjno podkupljeni.

Naglašam, da sem hotel svoje besede že pri seji pravilno pojasniti. Prosim, da vzamete to mojo izjavo na znanje.

Z odličnim spoštovanjem

Dr. J. Bitežnik.

Prva razprava se je vršila dne 26. sept. tega leta. Šele tik pred razpravo je dr. Bitežnik po svojem zagovorniku doktorju Brajšu predlagal dr. Slaviku poravnano. Stvar naj se predloži častnemu sodu, vsaka stranka naj imenuje enega razsodnika in ta dva tretjega in ti naj sodijo o stvari. Dr. Slavik je na to odgovoril: "Afera je zame, kakor častna afera likvidirana. Nimam ničesar iskati pred častnim sodiščem. Častno sodišče se mi zdi za ta slučaj tudi tehnično nemogoče. Zelo verjetno je, da bi moj sodnik držal za mano, Bitežnikov sodnik z njim in da se razsodnika ne bosta mogla zediniti za tretjega in vsa stvar obtiči. Stvar je zelo enostavna; če sem podkupljen, ni treba imeti do mene nobenega obzira. Doktor Bitežnik si bo stekel zaslugo za naš narod, če me javno razkrinka in s tem narod reši takega škodljivca. Če pa nisem podkupljen, potem ne more biti težko dr. Bitežniku, če je gentleman, da mi to prizna in da to svoje očitjanje prekliče, na kar odpade potreba kazenskega procesa in tudi častnega sodišča. Ne gre za drugo v našem slučaju, kakor: ali sem dal s kakim dejanjem dr. Bitežniku in njegovim zaveznikom povod in pravico mi očitati, da sem od banke podkupljen." Dr. Bitežnik je na to odgovoril, da ga ni hotel osebno žaliti, a da rajši žrtvuje sebe in svojo družino, kakor da bi pod presijo kazenskega procesa svoje besede prekalil v uverjenju, da je z gornjim pismom vso stvar popravil. Dr. Slavik mu je na to omenil, da s tistim pismom je stvar samo popravil, ker je v njem potrdil, da je dr. Slavik vendarle podkupljen, četudi ne materialno, pa na drugi način, to je moralno, kar je še slabše.

Tudi sodnik je skušal stranke poravnati. Nazadnje je bilo zmenjeno, da se bodo pogajanja nadaljevala, naj dr. Bitežnikov zastopnik naznani pismeno svoje natančno

precizirane predloge. Sodišče je določilo drugo razpravo na dan 25. t. m. Dan pred razpravo ob 6. uri zvečer je še-le doktor Slavikov zastopnik dr. Podgornik prejel pismo dr. Brajša, v katerem se "iz obzira na našo skupno stvar" ponavlja predlog, naj se stvar izroči častnemu sodišču. Dr. Brajša meni, da bi razpravljanje o naših medsebojnih preprih pred italijanskim sodnikom in italijansko javnostjo naši stvari škodovalo in da je treba osebne interese podvreči skupnemu interesu. Pred razpravo so se pogajanja za poravnanje nadaljevala. Dr. Slavik je ponovil svoje že navedene razloge in izjavil, da umakne tožbo le, če dr. Bitežnik izjavi, da izraz "podkupljeni" ni bil umesten, da ne zna za nobeno dejanje ali okolnost, iz katere bi se moglo sklepati, da je dr. Slavik podkupljen v navadnem smislu besede. Glede častnega sodišča je še dodal, da tu ne gre za nobeno politično vprašanje, temveč le za to, ali je on od kake banke podkupljen, da se mu je to v listih, pred slovensko in italijansko javnostjo očitalo in da je treba torej to stvar tudi pred to javnostjo razčistiti. Če bi se podvrjel častnemu sodu, pri katerem se ne bi javno razpravljalo, bi izgledalo, kakor da je dr. Slavik podkupljen v navadnem smislu besede. Saj razpravljanje se lahko omeji na osebo dr. Slavika, kateri ne zahteva zase nobene obzirnosti. Dr. Bitežnik ni hotel odnehati in nato se je začelo razpravljati. Sodnik je bil dr. Zerbini, javno obtožbo je zastopal neki italijanski odvetniški koncipient, dr. Slavika je zastopal dr. Podgornik, a dr. Bitežnika je zagovarjal dr. Glaser.

Dr. Bitežnik se je v svojem zaslišanju izgovarjal, da njegove besede niso bile namenjene dr. Slaviku in da ga ni midil žaliti osebno. Hotel je le ožgostati kapitalistično naziranje struje, h kateri pripada dr. Slavik. Skliceval se je na svoje pismo od 7. februarja t. l., v katerem da je dal dovolj pojasnila. Vsa afera da je zgolj političnega pomena, ne spada pred sodišče, temveč pred forum našega ljudstva, ki da je edino kompetentno da o njegovem postopanju sodi. Nobenega dejanja ali okolnosti ni znal povedati v podporo očitjanja podkupljenosti. Sicer je jahal vedno na tem, da ni hotel očitati ne dr. Slaviku ne njegovi struji, da so bili z denarjem ali sploh materialno plačani za njihovo delovanje v prid kapitalizmu in bank, a izraza "podkupljeni" ni hotel prekaliti, ker da se ne uda nobenemu pritisku. (Niti pritisk svoje vestil Op. ur.) Prigovarjanje g. sodnika ni nič hasnilo. Dr. Slavik zaslišan kakor "civilna stranka" je potrdil dejanske navedbe obtožbe. Izjavil je, da ni klical sodišča na pomoč, da dr. Bitežnika kaznuje, v tem pogledu si je sam pomagal. Hoče le dokazati javno, da je Bitežnikovo očitjanje obrekovalstvo brez sence opravičbe. Zanj ne bo merodajna obsodba, temveč le podatki razprave o katerih naj si napravijo svojo sodbo vsi pošteti ljudje. Potrdil je, da je bilo očitjanje prav njemu namenjeno, kar je razvidno tudi iz pisma od 7. februarja. Ko je dr. Slavik g. sodniku razlagal, da se v slovenski tisto očitjanje ravno tako glasi, če je izrečeno proti eni ali več osebam in opozarjal na razliko med italijanščino in slovensčino v tem oziru, je hotel dr. Bitežnik popravljati dr. Slaviku in vzkliskati: "Ali res, če bi bil jaz one besede naslovil na Vas samega, bi bil rekel: 'Vi ste podkupljeni!' — a ne podkupljeni." Dr. Slavik ga je mirno zavrnil: "G. doktor, Vi imate menda svojo posebno slovensko slovnico, oziroma jih imate dve, eno za navadno rabo, drugo za posebne kritične prilike!" Pokazal je pri tem Bitežnikovo pismo od 7. februarja, kjer piše dr. Slaviku samemu piše: "Nisem mislil trditi da bi bili Vi... podkupljeni." Ves poparjen se je dr. Bitežnik vsedel, a dr. Slavik je vzkliskal: "In sedaj vidite, g. sodnik, koliko vere zaslužijo besede takega moža."

Prišli sta na to na vrsto priči dr. Gabršček in svetnik Vidmar, ki sta ovadbo potrdila. Povedala sta, da z ozirom na prejšnji razgovor, prejšnjo gonjo in napade na dr. Slavika in druge zastopnike našega pol. društva je imelo očitjanje za vse prisotne jassen pomen: da je dr. Slavik bil podkupljen od Jadranske banke za to, da dela v njeno neupravičeno korist in na škodo naših zadrug in našega ljudstva.

Dr. Glaser je predlagal priče gg. Vuka in Ščeka s tem, da dr. Bitežnik s svojim očitjanjem ni mislil dr. Slavika.

Sodnik je ta predlog odbil, ker da je dotična okolnost dovolj jasna.

Razprava je bila s tem zaključena ter so sledili zaključni govori.

Dr. Podgornik je z ostrimi besedami ožgostal postopanje dr. Bitežnika in njegovih drugov, ki iz zasede in dokler se čutijo varne korajžno in brezvestno obrekujejo svoje rojake samo za to, ker so drugačnega političnega naziranja, in jim čast kradejo, a kadar jih kdo prime za ušesa, se klavrno umikajo in zvijajo, ker vedo, da so se podlo lagali brez vsake niti najmanjše podlage. Smatra dejanje za pregrešek obrekovalstva, ker je očitjanje dovolj določno in konkretno. Zahteva obsodbo po zakonu.

Zastopnik kr. pravdnika smatra, da je spor političen, a da je žel pri tem doktor Bitežnik predaleč s tem, da ga je osebno žalil. Dejanje samo pa označuje za prestopke proste žalitve, ker očitjanje ni dovolj določno in konkretno in se ne skljuje na nobeno dejstvo. Predlagal je obsodbo radi prestopka žalitve na zapor in globo.

Zagovornik dr. Glaser je predlagal v prvi vrsti oprostitev, ker da obdolženec ni mislil sploh žaliti, ker ni dr. Slaviku namerno ničesar očital, temveč le njegovi struži in slednjič, ker je takoj po dejanju dal dovoljna pojasnila z navedenim svojim pismom. K večjemu bi se dr. Biteznič mogel, po njegovem mnenju, obsoditi radi prestopka žalitve na malo kazen z dovoljenjem vseh mogočih olajšav.

Sodnik je proglasil razsodbo, s katero je dr. Biteznič obsodil radi prestopka žalitve na plačilo globe 250 L in na povra-

tilo stroškov. Kazen mu je odpustena, če ne bo skozi pet let kazensko obsojen. Kazen se ne vpiše v kazenski izkaz.

Tako je končala ta stvar. Dr. Biteznič ne bo prestal radi tega nobene kazni, če bo skozi pet let lepo prebden. Pred vso javnostjo pa je on in so vsi njegovi tovariši, ki so dr. Slavika in njegove prijatelje na isti način napadali, in med njimi posebno služabnik božji Šček s svojim »Mallim listom«, razkrinkani kakor podli obrekovalci, ki za svoje klevete ne znajo in ne morejo navesti niti najmanjšega dejanja.

DNEVNE VESTI

Priznajte zmoto!

Nedavno smo podali nekoliko posnetkov iz knjige generalnega ravnatelja ljudskega šolstva vse Italije »L'ideale educativo e la Scuola Nazionale«, kjer je pisec Lombardo Radice z vso odločnostjo obsodil nasilno raznarodovanje šolstva narodnih manjšin. Če mož v svoji knjigi govori iskreno in iz resničnega uverjenja, ne pa le zato, da se kaže pred svetom v lepi luči, smemo pričakovati z vso pravico, da bo lepe misli, ki jih razvija v svoji knjigi, prenašal v prakso tudi v svojem lastnem delokrogu in področju.

Gospod generalni ravnatelj nas je res presenetil s svojo knjigo in njenim namenom. To pa posebno zato, ker je znano, da je bil ravno on glavni soustvaritelj — Gentilejeve šolske reforme, da je on stal bivšemu naučnemu ministru ob strani kot glavni pomočnik in svetovalec pri sestavljanju tega nestvara. Nič ni zboljšal, oziroma preuredil v smeri k boljšemu, marveč je na mesto dobrega, pravega, zdravega in pravičnega postavil slabo, neumestno, nesmotno, nalogi ljudske šole škodljivo in nasprotno vsem zdravim načelom ljudskega pouka in vzgoje. A vse to se združuje v največjo, vnebovriščno krivico za naše ljudstvo in njega kulturni razvoj. V edino primerno in veljavno oznako Gentilejeve reforme moramo reči, da ni nič zboljšala, marveč le poslabšala. Spasila je obstoječo uredbo v nesprejemljivo potvoro res prave in pametne ljudskosolske uredbe. Z eno besedo: šolska »reforma«, ki sta ji očeta minister Gentile in generalni ravnatelj Lombardo Radice, je v nespravičnem navzkrižju z idejami, ki jih razvija v svoji knjigi — isti Lombardo Radice! Ta poslednji obsodil v svoji knjigi nasilno raznarodovanje šolstva narodnih manjšin, rečeni reformi pa je glavni in edini namen ravno to raznarodovanje!

Ali ni, da bi morala spričo tega navzkrižja gospoda generalnega ravnatelja oblitati redica? Ali je resen človek — in to menda mora biti mož, ki mu je poverjena tako velika in važna naloga — mu velevala, po našem mnenju, že skrb za svoj lastni osebnostni ugled in pa spoštovanje do naziranja, ki ga izraža v svoji knjigi s toliko gorečnostjo, da vsaj sedaj in z močjo, ki mu jo daje njegova služba, popravi, kar je zagrešil v družbi z najnesrečnejšim naučnim ministrom, ki jih je imela doslej italijanska država!

Da je Gentilejeva šolska reforma ponesrečen in za ljudsko izobrazbo poguben stvar, to resnico kričijo danes vsa okna vseh — nizkih in visokih — učilnic Italije. Tudi v vladi sami — če niso slepi ali nepopolnsljivo zakrnjeni — se ne morejo več odtegniti temu spoznanju. Zdi se pa, da jim nedostaja moralnega poguma, da bi odkrito priznali. V tem je tudi razloga za dejstvo, prežalostno za naše ljudstvo, da ni nikakega znaka, da bi hoteli popraviti storjeno pogreško. Tako dopuščajo, da krivica in neizmerna škoda za ljudsko obrazlo traja dalje. Sodba po vsem svetu pa je ta, da priznanje zmote ni v sramoto, marveč v čast. Ako hočejo vzpostaviti ugled naučne uprave, ki mu toliko škoduje Gentilejeva šolska »reforma«, pred lastnimi državljani in tudi vnanjim svetom, naj se današnji naši gospodari opogumijo za odločno dejanje, za radikalen križ čez rečeno reformo! Naj preuredijo zopet, kar sedaj res kriči po preuredbi, da dobi naše ljudstvo zopet svojo šolo, ki bo res odgovarjala potrebam kulturnega razvoja njegovega! Le tako se povrne pomirjenje duhov med lastnimi državljani, se vzpostavi mir in zaupanje v pravičnost državne uprave, kar je menda naloga in dolžnost vlade v vsaki državi, ki hoče uživati sloves pravne, pravične, moderne in demokratične!

Namesto normalizacije — hujskanje!

Včeraj smo ugotovili, da so poročila o umorstvu člana milice v Padeni nejasna, meglena, da ne dajajo prave slike, kako je prišlo do tega tragičnega dogodka. Danes moremo ugotoviti, da so poznejša poročila v istih listih v navzkrižju s prvimi. V prvem svojem poročilu je pripovedoval »Piccolo«, da je nepoznani morilec pozval umorjenca, naj gre z njim pred hišo, ker da ima govoriti z njim o neki zasebni stvari. Temu pozivu da je umorjenec ustreget. V poznejšem poročilu pa pravi, da je oni član milice najprej s a m šel iz gostilne in se le pozneje umorjenec. Slednjič smo mi ugotovili, da so poročila v »Piccolo« prirojena tako, da ne dopuščajo misli, da bi imel ta dogodek kako politično ozadje.

Istotako v nedeljo je bil v Karobji, politični okraj poreski, ustreljen en orožnik, eden pa težko ranjen. Tudi glede tega zločina pravi »Piccolo« v svojem poročilu, da je zločinec gotovo kak »bandit«, ki ga brzokone zasledujejo oblasti in ki je v strahu pred aretacijo streljal na orožnika. Tudi tu se je »Piccolo« izognil vsakega namigavanja na kako politično ozadje.

Drugače fašistovsko glasilo »Il Popolo

di Trieste«. Ko je omenil oba zločina, piše:

»Kam pridemo po tej poti? Vprašujemo se, ali naj normalizacija dovoljuje, da se nekanizirano ubijajo organi, ki čuvajo javni red, in to na tako bestialni način, ne da bi se kaj storilo v preprečevanje tako strašnih zločinov. Nikdo nam ne more reči, da hočemo hujskati in da kličemo po maščevanju. Zahtevamo samo energičen nastop oblasti, zahtevamo, da se hujskaški učitelji in duhovniki naučijo pameti enkrat za vselej! Naj sliši to tisti, ki je na višjem mestu! Dovolj je krvi in izživljanj!«

»Popolo« trdi torej povsem jasno, da imata obe umorstvi politično ozadje, da sta posledica hujskanja od strani duhovnikov in učiteljev. Z lahkoto, ki meji že na brezvestnost, izreka strašno obtožbo na škodo dveh uglednih stanov, ki ju ljudstvo visoko spoštuje radi vzvišene naloge, ki jo vršita med ljudstvom. Takih strašnih obtožb ne izreka vreden človek, ne da bi obenem navedel konkretna dejstva v podprepitev svoje obtožbe. Pozivljamo torej »Il Popolo«: z dejstvi na dan! Ako ne, bomo morali misliti, da porablja tudi tako žalostno pričko za hujskanje in klice na maščevanje proti duhovnikom in učiteljem, katerih ugled pred ljudstvom treba varovati v interesu ljudske vzgoje in javnega reda in temu dosledno v interesu države! Tudi mi soglasno s »Popolo«, da je dovolj krvi in dovolj izživljanj. Trdimo pa z vso pravico, da je »Popolo« zagrešil najhujše, neodpustno izživljanje, ki ga moramo globoko obžalovati, ker je pogubno za mirno sožitje, ki ga mora želiti vsak blag človek.

Kje so večji socijalci: v Moskvi ali Gorici?

V sedanjih gonih proti političnemu društvu »Edinost« v Trstu se gorški razkolniki bahavo bijejo po prsih: češ mi smo socijalci, vi ste kapitalisti in bankirji. Kapitalisti in bankirji smo vsled tega, ker so naši voditelji pred vojno smatrali za potrebno ustanoviti primorskim Slovanom tudi banko. In to še le potem, ko je stala na tržaskih tleh že impozantna zadrzna organizacija! Kljub temu smo tu v Trstu sami bankirji samo zato, ker pravimo, da so poleg zadrge potrebne tudi banke (seveda poštene banke). No, našim čitateljem lahko povemo, da smo s tem svojim naziranjem in družbi še drugačnih socijalcev nego so ti gospodje. V sovjetski Rusiji se odpirajo dan za dnem nove banke. To se godi v deželi, kjer eta izvršila Lenin in Trockij najradikalnejšo socijalno revolucijo, kar jih pomeni zgodovina in kar si jih moremo sploh misliti. In sedaj pogledimo! Gospodarska revija »Banking Record of the East«, ki izhaja v Berlinu in se bavi izključno z bančnimi stvarmi sovjetske Rusije, pravi v uvodniku svoje številke od 15. oktobra med drugim tudi sledeče: »Zboljšanje valutnih razmer v sovjetski republiki je omogočilo državi in drugim bankam, da so znatno zvišale kredite industriji. Industriji so dajale kredite sledeče banke: Državna banka, Prom Bank (obrtna banka), Moskovska mestna banka in Banka za zunanjo trgovino, predvsem pa prvi dve banki. Vsem omenjenim bankam je bila dolžna ruska industrija 1. oktobra 1923. 165 milijonov rubljev, 1. julija 1924. že 362,4 milijonov in ob koncu proračunskega leta bo znašal ta dolg, kakor se predvideva, 400 milijonov rubljev, t. 235 milijonov rubljev več nego preteklo leto.«

Cim bolj stavijo banke svoje kredite na razpolago industriji, tem bolj padajo državne podpore. Tako je torej tudi v sovjetski Rusiji poverjena bankam važna socijalno-gospodarska naloga, ki obstoji tudi v novem socijalnem redu v posredovanju kredita, prav tako kakor v kapitalističnem socijalnem redu.

V isti številki omenjene revije pa so podatki tudi o »Veserški zadrzni banki«, kar dokazuje, da morajo celo v sovjetski Rusiji obstojati še druge banke, ki imajo posebne naloge.

Te gole ugotovitve iz najsočnejše države na svetu in v vsej zgodovini kažejo pač dovolj jasno vsakemu razsodnemu človeku, koliko velja krtek in vik gorških »velesocijalcev« o našem »bankinstvu«. Lenin naj se ne obrne v grobu in Trockij naj se ne huduje, da smo ju morali primerjati s »socijalci« Ščekove vrste!

Še par besed o oglaših

Dejstvo, da je naš list objavljajl oglaš »Banke Adriatike«, je poslužilo razkolnikom kot kanon v sedanjih gonih proti našemu političnemu društvu in njega odgovornim činiteljem. Namerili so in streljali kakor nekaj Nemci proti belgijskim utrdam. Mislili so, da imajo v rokah top kalibra 42, a medtem se jim je orodje izpremenilo v otroško pištolo. Pa še za otroke ni ta »argument«, kar priznavajo vsi razsodni ljudje.

Vsled svoje gorostastosti je vzbudil »argument« z oglasi pozornost tudi v lastnih čimkarskih krogih. Kakor smo obveščeni, se mu niso mogli reši čimkarski v laikem taboru dovolj namejati. In upravičeno: kaj takega je mogoče le med nami na našo sramoto. Tako nas gorški velesocijalci blatijo in sramotijo

tudi pred drugoročno javnostjo. In to naj bi bilo — delo za ljudstvo! Slovensko ljudstvo, sodi!

Delavske plače v Italiji in drugod

Delavci so po raznih državah različno plačani. Čim večje je splošno blagostanje dotične države, na čim višji stopnji stoji njen gospodarski razvoj, tem večji so prejemki posameznega delavca. Izvestja mednarodnega delovnega urada priobčujejo v svoji zadnji številki primerjaven pregled delavskih plač v nekaterih poglavitnih državah s posebnim ozirom na stanje v glavnih mestih.

Za podlago primerjanja so vzete delavske plače v Londonu. Prejemki londonskih delavcev so označeni s številkom 100. To pa ne pomeni, da dobivajo delavci v Londonu 100 šilingov, temveč predstavlja število 100% povprečne plače londonskega delavca. Primerjanje londonskih delavskih plač se vrši potem na ta način, da se izračuna, koliko odstotkov londonskih delavskih plač znašajo povprečne plače delavcev po drugih državah. Na podlagi tega računa se dobijo sledeče številke:

1. London	100
2. Združene države	214
3. Kanada	173
4. Nizozemsko	89
5. Švedska in Norveška	81—72
6. Pariz in Bruselj	73—64
7. Praga	56
8. Dunaj	47
9. Madrid	57
10. Rim	46
11. Lisabon	32

Med naštetimi državami plačajo najbolje svoje delavce Združene države, v katerih znašajo delavske plače nad dvakrat toliko nego v Londonu, in v Kanadi, kjer znašajo delavske plače nad podrugokrat več nego v Londonu. Vse druge države zaostajajo daleč za Anglijo.

Kakor rečeno, kažejo ta števila tudi visino splošnega blagostanja in socijalnega napredka navedenih držav.

K 14-letnici obustnku tržaške in koprške škofije

Različni obseg tržaške škofije.

V starih časih se je tržaška škofija raztezala od Timava pri Devini do Roča v Istri, od morja in do reke Pivke pri Postojni. Meje tržaške škofije, kakor tudi škofij, ki so dandanes z njo združene, so dolga stoletja ostale nedotaknjene. Samo devinski arhiškofikonat je — neznanu kedaj — iz tržaške škofije prešel pod oglejsko škofijo. V novejših časih so se pa meje in obseg večkrat premaknili. Ker je tržaška škofija imela v Istri več duhovnih v ozemlju beneške republike, a poreska in puljska pa nasprotno v ozemlju avstrijskem, so radi tega večkrat nastali spori med duhovsko in posvetno oblastjo. Vseled tega je papež Pij VI. proti koncu druge polovice 18. stoletja odredil, naj se obseg škofij krije s političnimi mejami in tedaj sta bila od tržaške škofije odtrgana vikarijata bužetski in ročki ter dodeljena poreski škofiji, isto je Umag, ki je več stoletij bil pod tržaško škofijo prešel pod novogradsko škofijo, Milje pa pod tržaško. Nasprotno je tržaška škofija dobila od poreske Pazin in od puljske Kršan in Kastvo, vrhu tega vso škofijo pičansko, ki je obsegala nekako sedanj pičanski dekanat. — Leta 1788. je nastala velika sprememba. Pod cesarjem Jožefom II. sta bili zatrti tržaška in gorška škofija in je bila na novo ustanovljena škofija v Gradiski, ki je pa obstajala po imenu samo dve leti, nakar sta bili obe škofiji zopet obnovljeni. Okolu leta 1820. se je zopet mnogo govorilo o tem, da bi tržaško škofijo zatrti, a stvar se je drugače zasukala, končno so sklenili zatrti novogradsko in pičansko škofijo ter združiti tržaško in kopersko. Leta 1829. je tržaška škofija odstopila ljubljanski dekanatu postojnskega in trnovskega, ker eta politično spadal pod Kranjsko deželo; nasprotno je tržaška škofija dobila nazaj bužetski in ročki vikarijat, tako da ima tržaška škofija sedaj 12, koperska pa 4 dekanate.

Pod beneško oblastjo je škofija imela a) tri kolegialne cerkve: Milje, Umag in Buzet; b) 5 župnij: Roč, Lanišče, Zdranj, Predloko, Osp; c) pet kuracij: Sovinjak, Verh, Ratice, Draguč in Hum; d) tri kuracije, ki so bile sicer na avstrijskem ozemlju, toda odvisne od župnij na Benečanskem in sicer Borut v okraju pazinškem, Vodice v okraju podgrajskem in Semič v okraju Lupoglavskem. Duhovniki je škofija štela: 1 škofa, 28 kanonikov, 18 župnikov, 48 beneficijatov, 44 navadnih duhovnikov, skupaj torej 139 svetnih duhovnikov. V samostanih je bilo v Trstu: 10 jezuitov, 2 benediktinca, 4 kapucinci, 4 minoriti v Trstu, 4 v Grljanu, 2 usmiljena brata. Vernikov je bilo v posameznih duhovništvih, kakor sledi: Trst in bližnja okoliša 10.183, Opčina 3000, Tomaj 3011, Košana 4003, Trnovo 6000, Jelšane 2400, Semožeče 1427, Dolina 7293, Hrenovice 4787, Brezovica 3800, Vrem 3000, Povir 3000, Slavina 3600, Vodice 95, Semič 45, Borut 80, Milje 827, Umag 380, Buzet 820, Osp 670, Predloka 540, Zdranj 600, Roč 740, Lanišče 550, Sovinjak 356, Verh 244, Ratice 175, Draguč 168, Hum 265. — Skupaj 66.556 vernikov.

Utegne se komu čudno zdeti, da je tedaj Umag, ležat med kopersko in novogradsko škofijo, spadal pod Trst. Poudariti je treba, da v tedanjih časih niso bile škofije tako zaokrožene, kakor dandanes. Kaka škofija je imela lahko svoje župnije raztresene v področju kakke druge škofije. Tako je n. pr. gorška nadškofija, naslednica oglejskega patrijarhata, imela v drugi polovici 18. stoletja župnije, oziroma celo arhiškofikonate na Konoskem, Štajerskem in Kranjskem. Milje spadajo dandanes pod kopersko škofijo. Tedaj so v

tržaški škofiji bivali Italijani samo v Trstu, v mestecih Milje, Umag in Buzet, povsod drugod je bilo slovensko-hrvatsko prebivalstvo. Italijanskega prebivalstva je bilo kvečjemu 8000, drugi so bili Slovenci in Hrvati.

Stanje tržaške škofije leta 1693.

Leta 1692. je zasedel tržaško škofijsko stolico Ivan Francišek Miller, Gorican, ki je naslednjega leta meseca februarja začel po svoji škofiji kanonično vizitacijo in jo je dovršil meseca decembra. O tej kanonični vizitaciji se nahaja v tržaški mestni knjižnici rokopis, del tega rokopisa je bil natisnjen. Glasom omenjenih podatkov je bilo pri stolni cerkvi sv. Justa 12 kanonikov, 1 zakrstar in 6 klerikov; v mestu tržaškem je bilo 24 duhovnikov, 1 dijakon, 2 subdiakona in 6 klerikov, prebivalcev je štelo mesto 5700. Obstojali sta dve župniji: sv. Justa, ki je obsegala mesto, predmestja in del okoličice, in na Opčinah, ki je obsegala Trebče, Bane, blagaj, Kontovel, Grljan, Barkovlje, gorrenji del Rojana, izven tržaškega ozemlja še Brisčike. Škofija tržaška je bila deloma pod avstrijsko oblastjo, deloma pod beneško. — Pod avstrijsko oblastjo je štela: a) 12 župnij: Trst, Opčine, Tomaj, Košana, Trnovo, Jelšane, Semožeče, Dolina, Hrušico, Hrenovice, Brezovica, Vreme, Povir, Slavino; b) 11 kuracij oziroma kapelanij: Gročano, Lokve, Škocijan, Slivje, Siler-tabor, Prem, Knežak, Podgraje, Pregarje, Klanec, Postojno.

Zbor sužnih Judov

Iz Verdijeve opere »Nabucco« posneti »Coro di ebrei schiavi«, ki so ga peli ajdovski pevci v svoji prireditvi dne 8. in 9. t. m. in ki je občinstvu tako zelo ugajal, se glasi v slovenskem prevodu g. Josipa Jurca, kolikor se da v vezani in rimani besedi ohraniti izvorno besedilo, tako-le:

Leti, misel, na zlatih nam krilih, na zelenih se tratah ustavi, vrhu gričkov pomudi se milih, v miru tihem domačih dolin. Naših rek nam bregove pozdravi, vrata Siona srta, zdroljena. Domovina prelepa izgubljena, sreče sladke pregreknj spomin. Kaj višiš zdaj na vrbi nam nema, zlata harfa, vir glasov prorokskih? Spomini lepših nas časov otroških, zmislj do nas srečnejših nekoč. Če pa slika si Jeruzalema, rajši pesem zabrenkaj nam drugo, našo sužnost opevaj in tugo, vzbujaj v duši trpljenja nam moč.

— Promocija. V soboto dne 29. t. m. bo promoviran za doktorja vsega zadržavstva na graški univerzi g. Josip Vrtovec, iz Vel. Zabeli na Vipavskem. Čestitamo!

— Popravek. Zadnji stavek spisa o »Davidovičevih idej« v včerajšnji številki je pokvaril tiskarski škrt. Wendel ne trdi, da bo hrvatska kmetijska stranka tudi nadalje ježilek na tehničarje, marveč meni, da tudi z volitvami kriza ne bo rešena, če hrvatska kmetijska stranka ostane ježilek na tehničarje.

Društvene vesti

— Čitalnica pri Sv. Jakobu ponovi na splošno željo občinstva v nedeljo pop. zadnjič duhovito burko trodejanko Madame Bonivard, ki se je igrala dvakrat pri nabiti dvorani, ker so mnogi morali odditi, ker niso mogli ne prvič, ne drugič dobiti sedežev, bodo sedeži sedaj v predproadi že v soboto zvečer in v nedeljo zjutraj, tako, da si ga lahko vsakdo prej preskrbi. Igro režira g. Marij Sila. Sodelujejo g. Sila v glavni vlogi, ga Silova, g. »Celestin«, g. Terčič in drugi. Predstava se prične ob 3 in pol pop.

— Dijaški krožek N. Tommaseo. Danes točno ob 17. uri odzborova seja. — Predsednik. — Društvo »Zora«. Danes ob 20. uri odzborova seja v navadnem stanovanju. Radi važnosti naj se je udeležijo vsi odborniki. — Tajnik. — Slov. akad. fer. dr. »Balkan«. Danas u 20.30 redoviti sastanak. Jer se radi o rešavanju važnih društvenih pitanja, dužnost je članova da u punom broju prisustvuju današnjem sastanku.

Predavanje o radiotelefoniji, što je prošlog puta ispallo, danas će se stalno održavati. Odzborova sednica u 19.15, u prostorijama občnih sastanaka. — Predsednik.

— Spoto-nto Uduženje. Za danas zvečer napovedana seja odpade. — Tajnik.

Iz tržaškega življenja

— Tatovi v stanovanju bivšega avstrijskega polkovnika. Neznani zlikovci so očitno dobro poznali navade upokojenega avstrijskega polkovnika Alfreda Adrario, stanujočega v ulici Madonna del mare št. 4. Ko je včeraj popoldne, kakor je hodil navadno vsak dan, šel za par ur z doma, so tatovi vlomili v njegovo stanovanje, kjer so takoj pričeli iztikati po dragocenostih. Odprli so omare in prebrskali v raznih predalih. Končno so iztaknili železno skrinjico, v kateri je Adrario hranil svoje dragocenosti. S pomočjo močnega dleta so jo vlomili ter jo izpraznili. Polastili so se dveh hranilnih knjižic, izdanih od »Zivnostenske banke« oziroma zavoda »Banca Commerciale Triestina«, izkazujoči vlogo 9000, odnosno 13.000 lir; dalje so pobrali vse vrednostne papirje, raznovrstne državne obveznice in približno 5000 lir gotovine. Pripravili so si tudi cule, v katere so povežali najboljše obleke in najfiniješe perilo, toda očitno im je zlikovce nekdo motil, kajti niso jih utegnili odnesti. Ko se je Adrario vrnil domov, je našel stanovanje v največjem neredu. Dognal je, da so ga tatovi oskodovali za približno 50.000 lir, toliko je namreč vrednost ukradenih vrednostnih papirjev, ki jih pa tatovi najbrž ne bodo mogli spraviti v denar. Tudi ne bodo mogli izrabiti hranilnih knjižic, ker so vloge vezane. — Adrario je prijavil tatvino na policijskem komisariatu v ulici Sanità. O zlikovcih ni nikakega sledu.

— Nezgode pri delu. 23-letni delavec Guido Fontanot, stanujoč v Miljah, je včeraj popoldne pri delu v ladjedelnici S. Marco prišel z levo nogo pod kolo vagončeka, katerim so prevažali železne ploče. Mladenič je zadobil hude poškodbe po treh prstih; zlomilo mu je tudi palec. Ponesrečenec je bil prepeljan v mestno bolnišnico.

Pri pripravljanju testa v tovarni testenin Gemi v ulici Settefontane št. 40 je 27-letna delavka Franciska Fabbro, stanujoča v Roccolu Settefontane št. 200, prišla z desno roko med zobato kolesje gnetilnega stroja, ki ji je

roko hudo razmesaril. Nesrečna delavka se je podala v mestno bolnišnico, kjer so jo sprejeli v kirurški oddelku.

— V mestno bolnišnico je bil prepeljan tudi 40-letni delavec Ivan Raspolič, ki si je včeraj predpol dne pri dvigavanju težke železne ploče v skedenjskih plavžih nevarno pretegnil žilo v hrbtu.

— Poskusen samonar ali nesreča? V javni hiši v ulici Altana št. 6 so našli preteklo noč ob 1.30 25-letno Stello Scantuzzi nezvestno na postelji v njeni sobi. Soba je bila napolnjena s plinom, ki je uhajal pri nezadostno zaprti pipi plinove napeljave. Na lice mesta poklicani zdravnik rešilne postaje je podal ženski prvo pomoč, nato jo je dal prepeljati v mestno bolnišnico. Njeno stanje je smrtno nevarno. Na znano, če gre za samonar ali nesrečo radi neprevidnosti, ker Scantuzzi je ni še prišla v zavesti.

— Majhen požar na pošti. Včeraj okoli 6. ure zjutraj je izbruhnil ogenj v arhivnem uradu na glavni pošti, ki se nahaja v tretjem nadstropju poštnega poslopja. Iz neznanih vzrokov so pričeli goriti stari akti in zapiski, naloženi na veliki polici. Načelnik brzojavnega urada, ki je bil takoj obveščen o dogodku, je poklical na pomoč mestne gasilice, ki so ogenj brez posebnega truda kmalu pogasili. Zgorelo je mnogo aktov in zapiskov ter par kvadratnih metrov poda. Škoda se ceni na okoli 3000 lir.

Vesti z Goriškega Društva pozor!

Z dežele nam pišejo: — Imeli smo v rokah zanimivo listino od samega prefekta g. Nencetti-ja, oziroma g. Piseni-ja, ki strši za njegovim hrbtom. Dokument je odgovor g. prefekta na prošnjo naših fantov, ki so jo predložili oblastvom pred približno enim letom, da bi smeli obnoviti društvo, ki mu je bilo pred pol letom zabranjeno delovati.

G. Piseni pravi, da društvu ne more dovoliti delovanja, ker, da nima sredstev da bi vsrlo kako vzgojno delo, ker, da nima v vodstvu nobenega učitelja javnih šol, ki je v to poklican; dalje zato, ker društvo nima materialnih sredstev, da bi oskrbelo v svoje namene potrebno knjižnico, društveno opravilo, najemnino za lokal; končno, da že radi teh razlogov ne smatra potrebno, da bi premočrli, ali imajo osebe, pri tem udeležene, resno namen, društvo vzdrževati v mejah njegove vzgojne naloge.

Nočemo se baviti z razlogi, ki naj bi utemeljili prepoved društva, saj vsakdo lahko sprevidi njih pulhost, ker se jim že na prvi pogled vidi, s kakih trudom so bili iz trte zviti, — tudi pustimo ob strani ono večno podtikanje politike v vsako nepolitično delo, ki ga hočejo zabraniti (čeprav je gotovo, da ima vsak enako-pravni državljani pravico se baviti s politiko, — ne le pristaja vladajoče stranke). Zanimivo je pri tem, da je naenkrat učitelj ona oseba, ki s svojo prisotnostjo v društvu jamči, da to res vrši vzgojno delo, — in sicer to v času neprestanega prizadevanja oblasti, da izločijo učitelja iz javnega prosvetnega dela (čitateljem je gotovo še v spominu zloglasni ferman postojnskega podprefekta Cavallija, ki prepoveduje učiteljem prevzemanje vodstva pevskih zborov itd.)

Najprej se prepove učitelju delovati v društvu, nato se pa, ker društvo ne more izvršiti svoje naloge brez učitelja, društvu prepove delovanje. Pa naj še kdo reče, da se ne skrbi ginljivo za našo prosveto!

Dopis je datiran z dnem 16. junija, — torej še predno je g. prefekt priznal raztegnitev italijanskega društvenega zakona na nove pokrajine — vendar je prišel v roke namenjenjem šele 19. nov. Ali naj pri tem hvalimo »brzino« birokratičnega konjčka, ki rabi za rešitev vloge pol leta, in nadaljnega pol leta, da rešitev odposlje ob izrečnem zabijanju, da društvo medtem ne sme delati. Zdi se, da bi sodili preblogo, če bi to domnevali; ali ni to le grda spekulacija s slabim spominom naših ljudi? Ali g. Piseni res misli, da so naši ljudje že pozabili, da za društveno delovanje ni potrebno nikako predhodno dovoljenje? — Gotovo so dobila slične dopise vsa društva na Goriškem, ki jim je bilo pred razširjenjem italijanskega društvenega zakona zabranjeno delovanje! Torej, društva pozor!

Zelo umestno je vprašanje, kako da sam prefekt posoja svoje ime takemu početju.

— Prednaznanilo, Slovita plesalka Lydia Wissiakova in baletni mojster ljubljanske opere Vleek nastopita v soboto, dne 6. decembra t. l. zvečer in v nedeljo, dne 7. decembra popoldne v Trgovskem domu. Izmed skladateljev so na sporedu Gounod, Debussy, Delibes, Grieg, Chopin, Dvořak i. dr. G. n. Wissiakova je izšla iz slavne Dalcrozove šole v Drazdanih in vodi sedaj v Ljubljani Dalcrozov ritmično-plesni tečaj.

— Dramatično društvo v Gorici vzprizori v soboto Tudičovo krasno dramo v treh dejanjih »Golgota«. Snov je vzeta iz samostanskega življenja in pisatelj, nam na veledramatičen način opisuje duševni boj mladega meniha, ki se mu je vzbudila želja po svobodi. Ta želja se mu tudi izpolni. Neko noč, ko ga najbolj mučijo skušnjave, uteče iz samostana. Kaj doživi v svobodnem življenju? Razočaranje. Bil je v arvan v ljubezni in v vsem, po čemer je tako hrepenel. Doživel je golgotu.

Ta igra je doživela do sedaj še na vseh odh velikanske uspehe in prepričani smo, da tudi v Gorici uspeh ne izostane. Za to igro so naslikane deloma tudi nove kulise. Začetek točno ob 21.

— Sv. Lucija ob Soči. (O zadnji prireditvi pri Sv. Luciji smo prejeli več dopisov. Vseh ne moremo priobčiti, ker bi se ponavljali. Pričujočega priobčujemo, ker vsebuje razne koristne nasvete za igralce in prireditelje. — Op. ured.). — Za precej dolg preledsek nas je nagradila naša »Narodna čitalnica« z narodno uprizoritvijo, ki je moralno in gmetno prav dobro uspeła. Glavna točka programa je bila Ganglova drama »Sin«, ki jo je režiral g. Milutin Vuga, ki ima za povzdigo in procvit našega odra nevenilje zasluge. Vobče

e?

Sedaj je stopilo v ospredje vprašanje: Kje je končni cilj jegulj pri njih potovanju, kje odlagajo svoje ikre, iz katerih se izležejo novi zarodki? Razume se, da so bile še nepoznane razvojne stopnje od ikre do one poznane steklaste jegulje.

V devetdesetih letih prejšnjega stoletja se je posrečilo dvema italijanskima naravoslovcema dokazati, da ni 7 in pol centimetrov dolga ribja ličinka, ki jo je bil že l. 1856. zasledil neki Kaup v Messinski morski oazi, nikakoli posebna vrsta ličinke, ampak da je ličinka jegulje. Iz te ličinke se razvije steklasta jegulja, ki je že skoraj popolna jegulja. Iz tega doganja sta sklepala italijanska raziskovalca (Grassi in Calandrucci), da se nahajajo ikrišča jegulj v velikih globlinah Sredozemskega morja, tam, kjer so v morskem dnu praveči globlinski prepadi. Zdaj je bilo treba zaslediti ličinko jegulje tudi v severnih evropskih morjih. To se je posrečilo danskemu raziskovalcu Ivanu Schmidtju l. 1904., ko je zapadno od Faröerskih otokov ulovil 7 1/2 cm dolgo ličinko jegulje. Pozneje so zasledili take ličinke in njene prehodne oblike ob zapadnem obrežju, t. j. ob Franciji in Španem polotoku, vedno pa v globlinah preko 1000 m. Na podlagi teh uspehov je Ivan Schmidt nadaljeval svoja raziskovanja s podporo zasebnih mecenov in danske države.

Do imenovanosti odkritja se ni še posrečilo najti ličinke pod 6 cm dolge; zato je bilo zelo neverjetno, da so se neprav mlade ribice porodile v resnici v morjih, kjer so jih ulovili. Iz tega so sklepali, da ne morejo biti ikrišča v evropskih morjih, posebno ko so po primerjanjih dognali, da so istega pokolenja. Zatorej je bilo treba iskati mlajše tvorbe v Atlantskem oceanu. In res je neka znanstvena ekspedicija l. 1910. zasledila pri Azovskih otokih nekaj ličink po 4 do 5 cm dolgih. Po teh izsledkih je prevladalo mnenje, da je treba iskati ikrišča jegulje še bolj proti zapadu. Ne bomo opisovali, s kakšnim trudom in s kakšnimi velikimi stroški so bila zvezana raziskovanja, ki jih je vodil imenovani učenjak Ivan Schmidt. Uspeh pa je bil sledeči: Cimbioli proti zapadu in proti jugu se je pomikalo raziskovalno delo, tem manjše ličinke so se izsledile. Slednje so našli ličinko dolgo 9 milimetrov. Tako so se vztrajni naravoslovci bližali smotri, ko je izbruhnila vojna in je moralo tudi to znanstveno izsledovanje prenehati. Nadaljevanje se je pričelo l. 1920. in 1921. Kmalu so lovili ličinke od 4 do 5 milim. dolžine. Na podlagi teh raziskovanj so končno prispeli do ikrišča evropske jegulje, ki leži nekako med 22. in 30. stopinjo severne širine in med 48. in 65. zapadne dolžine, to je, rasprostri južnemu delu Severne Amerike, ali še točneje, nasproti Mehikanskemu zalivu.

Sredina je približno 26. stopinja severne širine. Tu so ulovili 4 milim. velike ličinke v marcu, v drugi polovici aprila je njih povprečna dolžina znašala že 19 milim. Na podlagi takih in podobnih primerjav so dognali, da se jegulje prično krtiti proti koncu zime ali v začetku pomladi, a to ikrenje se nadaljuje do poletja. Ker so v raznih letnih časih ulovili veliko število ličink različne velikosti, si je mogoče napraviti pravo sliko o rasti in potovanju ličink. V dveh letih zrastejo do dolžine 6 centimetrov, v naslednjem letu do 8,8 cm, in končno do steklastih jegulj, ki pridejo v izlive naših rek. Od rojstva do te oblike je potrebovala ličinka tri leta in je med tem časom prepotovala širni ocean.

Po zgoraj navedenih izsledkih je torej potek jeguljinega življenja ta-le:

Takozvane srebrne jegulje se napote iz evropskih obal proti jugovzhodu v Atlantski ocean po poti, ki so jo hodili že od pamtliveka njihovi predniki. Končni cilj je obrežje, ki leži severno in severovzhodno od Zapadne Indije. (Zapadna Indija je otočje, ki zapira Mehikanski zaliv in Karibsko morje; med Sev. in Južno Ameriko). Tu so ikrišča jegulje, ikriti se začno zgodaj spomladi in sicer v globlinah do 6000 metrov. Ikrenje traja do poletja. Majhne ličinke od 7 do 15 milimetrov dolžine plavajo v mirnih vodah v globlini od 200 do 300 metrov, kjer znaša toplota okrog 20 stop. Celzija. Na koncu prvega poletja zrastejo do povprečne dolžine 25 milim. ter se pomaknejo v višje vodne plasti. Od tu prično s pomočjo morskih tokov svoje romanje k evropskim obalam. To romanje traja približno 2 in pol leta. V drugem poletju se nahajajo v srednjem Atlantiku ter dosežejo velikino 50 do 55 milim. Sedaj se izvrši metamorfoza. Iz listnate oblike se razvije valjasta steklasta jegulja. V velikih množicah se bližajo jegulje obrežju ter splovajo v izlive rek. Samci ostanejo v mešani vodi ob izlivu, v lagunah in ob ustju rek, samice pa se napote globoko v notranost celine ter pridejo celo v Švico do 1000 metrov nadmorske višine. V sladkih vodah žive in se razvijajo samice od 5 do 20 let, kakor so pač zanje življenjski pogoji v različnih vodah, dokler ne dorastejo v rumene jegulje, ki jih človek posebno rad lovi. Ves ta čas niso dosegle spolne zrelosti, zato je izključeno, da bi se ikrile v sladkih vodah. Ko so se samice razvile do svoje potovanjske dobe, zadobe kovinski sijaj (srebrne jegulje), oko postane večje, prsne plavute pa postanejo črne in koničaste. V taki obliki nastopijo svoje potovanje po strugah navzdol.

Iz vseh ribnikov, jezer splovajo po najmanjših tekočih vodah v večje reke, večkrat celo preko rosnatih travnikov do najbližje tekoče vode, odkoder pridejo do izliva, kjer se združijo s samci. Z njimi nastopijo potovanje v neizmerni ocean, odkoder se nikdar več ne vrnejo.

Novinarstvo na Čehoslovskem

Leta 1515 je izšel prvi češki list kot skromen prednik današnjega časopisa. Koncem stoletja je imel češki narod prvi periodični časopis. Tridesetletna vojna je ustavila vse intelektualno delovanje. V 18. stoletju so izšle »Pražske noviny«, ki postanejo l. 1848 javen organ in izhajajo potem pod imenom »Čehoslovanska Republika«. V l. 1848 ustanovljeni časopisi so duša narodnega prebujanja, posebno še »Národní noviny«, kjer je postal Karel Havlíček novinar in današnjem pomenu besede in je priznan še danes kot najboljši češki novinar. Absolutizem avstrijskega ministra Bacha je zadal češkemu tisku za nekaj časa precejšen udarec. Šele po povratku ustavnega življenja v l. 1860 je postala mogoča publikacija političnih časopisov. Dva današnja lista sta se rodila v tej dobi: »Národní Listy« in »Národní Politika«. L. 1890 vstopijo lista na pritišek prof. Masaryka, okoli katerega se zbira mladina, v tok evropskih idej. Koncem XIX. stoletja služi dnevni tisk kot sredstvo za politično propagando.

Tekom svetovne vojne so bili vsi časopisi, ki so pripadali raznim češkim radikalnim

strankam, ustavljani. Z neodvisnostjo je število listov precej naraslo v Pragi kakor tudi na deželi. Mnogo je dnevnikov z dvema izdajama, katerih posebno večerne so zelo razširjene v ljudskih masah.

Češki novinarji so ustanovili nekaj precej živih strokovnih organizacij. Tu lahko omenim sindikat dnevnega češkega tiska in češko novinarsko federacijo, ki imate uveljavljene vse slične organizacije v svojem okrilju.

Novinarji želijo, da bi se ustanovilo visoke novinarske šole, kar se zdi, da ni daleč od uresničenja.

Informacijsko službo je organizirala tiskovna agencija čeških novinarjev v zvezi z raznimi drugimi novinarskimi agencijami kakor Havas, Reuter, Stefani in Wolff. Ima nadalje svoje posebne dopisnike na Dunaju, v Beogradu, Berlinu, Varšavi, Bukarestu, Milanu itd., uporablja radiotelegrafijo in razpolaša s posebnim telefonskim omrežjem. Tako ima javnost hitro novice iz vsega sveta v glavnih časopisih na razpolago.

Borzni tečaji tujih tržišč iz vseh delov sveta so vedno hitro in točno pri rokah.

Napredovanje češkega tiska naj označijo naslednje številke v l. 1864 imamo 64 čeških časopisov v l. 1921 pa 1521. V ostalem pa izhaja v Ameriki 138 čeških listov in 10 v Nemški Avstriji. L. 1920 so našteji 589 nemških, 96 madžarskih, 22 rutenskih in ruskih in 10 poljskih časopisov v celi republiki. Dnevnikov ima čehoslovanska republika 131 in sicer 29 v Pragi, 5 v Plzni, 13 v Brnu, 7 v Olomucu, 11 v Moravski Ostravi, 12 v Bratislavi in 6 v Košicah.

Narodni demokrati imajo dva dnevnika: »Národní Listy«, v Pragi in »Lidové Noviny« v Brnu. Agrarji izdajajo naslednje časopise: »Venkov« in »Večer« v Pragi, »Slovenský Denník« in »Slovenská Politika« v Bratislavi; ljudska (katoliška) stranka razpolaša z listom »Pražský Večerník«. Socijalni demokrati imajo v Pragi »Právo Lidu« in v Bratislavi »Robotnické Noviny«. Narodni socialisti so gospodarji znanega glasila »České Slovo«, komunisti pa lista »Rudé Pravdo«. »Národní Politika« in »Tribuna« sta apolitična t. j. ne pripadajo nobeni stranki. Slovenska ljudska stranka ima za svoje glasilo »Slovák«. Večina nemških časopisov izhaja v Pragi in sicer navajam: »Prager Presse«, »Prager Tagblatt«, »Bohemia« in »Sozialdemokrat«. Nadalje imamo tudi po en francoski in angleški časopis namreč: »Gazette de Prague« in »The Central European Observer«. »Pragai Magyar Hírlap« je glavni madžarski dnevnik. V Podkarpatski Rusiji in sicer v Užhorodu izhaja rutenski dnevnik »Rusín«.

Periodičnih glasil je imela Čehoslovanska v zadnjem času 1885 in sicer 1315 čehoslovenskih, 490 nemških, 4 angleške, 45 madžarskih, 12 ruskih, 4 francoske, 1 italijanske, 8 poljskih, 2 rumenske, 1 jugoslovanske in 3 esperantov. Razven tega izhajajo publikacije v čehoslovanskem jeziku tudi po ostalem svetu in sicer: 116 v Ameriki, 4 v Jugoslaviji, 9 v Avstriji, po 1 v Bulgariji in v Franciji.

DAROV

Ob uri, ko je prepovedano piti, darujejo nekateri iz II. Bistrice l. 91 za »Solsko društvo«. V isti namen daruje g. Avgust Stular krojaški mojster l. 20.

Borzna poročila.

DEVIZE Amsterdam od 920.— do 935.—; Belgija od 111.— do 113.—; Pariz od 121.75 do 121.75; London od 106.70 do 106.90; New York od 23.— do 23.10; Španija od 310.— do 316.—; Švica od 444.— do 447.—; Atene od 4.— do 42.—; Berlin od 547.— do 557.—; Bukarest od 11.75 do 12.2; Praga od 69.60 do 69.90; Ogrska od 0.0315 do 0.0315; Dunaj od 0.0330 do 0.0330; Zagreb od 31.35 do 33.70.

VALUTE Avstrijske krone od 0.0315 do 0.0325; dinarji od 33.30 do 33.50; dolarji od 23.05 do 23.05; novi po 20 frankov od 99.50 do 99.50; funti sterling od 106.60 do 106.80.

ZANVALA.

Podpisani se najtopleje zahvaljuje vsem, ki so se udeležili spremstva na zadnji poti našega ljubelega očeta

OREL AVGUŠTINA

Posebno se s hvaljenjem častim mu g. kateheta H. Šoncu za ganljive poslovilne besede ob odprtem grobu pokojnika, kakor tudi g. did. ravnatelju F. Kendi za njegovo požrtvovalnost; zahvaljujemo se vsem članom pev. zbora »Venček« za ganljive žalostinke, vsem s rodinikom, prijateljem in znancom, ki so spremlili pokojnika k zadnjemu počitku. KREPLJE, 25. novembra 1924.

(711) ZALUJOČI OSTALI.

Mali oglasi

MIZARSKEGA vajenca ali poldelavca sprejme Ing. Lodovico Fischer, Rojan, Via Moretti 72. 1533

HISA na prodaj v Šklednu št. 151, sredi vasi. 6 prostorov, vrt, električna razsvetljava, lep razgled na morje. Pojasnila istotam. 1534

MLADENIČ, polpravnik, se išče za trgovino. Naslov pri upravitelstvu. 1535

STANOVANJE pri Sv. Jakobu obstoječe iz dveh sob in kuhinje se menja z enakimi ali večjim. Pojasnila daje upravitelstvo. 1538

BABICA, diplomirana, govori slovensko, sprejema noseče. Ljubljana oskrba. Na željo zdravnik. Stroga tajnost. Via Bosco 10/I. 1539

SLOVENEK iz reške doline, srednje starosti, agilen, mirnega značaja, uljudnega vedenja, izkušen v trgovini delikates, z večletno prakso kakor tudi več trgovine z mešanim blagom in kožami, vešč slovenskega, italijanskega, hrvaškega in nemškega jezika v govoru in pisavi, in češkega v govoru, sedaj se v službi, želi premestiti se v drugo trgovino, skladišče, ali bufet. Nastopi najdalje do 15. decembra, na željo tudi takoj. Cenjene ponudbe pod »Pošten« Pošta Trnovo 121 pri II Bistrici. 1536

PONUDBA. Prva mlečarska zadruga v Volčah prodaja svoje odlikovano centrifugirano (čajno) maslo najbolje vrste, katerega izdeluje od 25—30 kg na dan skozi celo leto. Ponudbe za leto 1925 se sprejemajo do 20. decembra t. l. Prva mlečarska zadruga Volč—Volzana. 1537

PO NAJVIŠJIH cenah kupujem: rabljene stroje, staro železo, kovine, čunje, rabljene sodce. Znidarski, Via S. Grustina št. 8. Trst. 1544

KAM GREŠ? K Makru Guliču, ki je odprl gostilno »Bar Bayadera«, Corso Garibaldi št. 32. Prodaja istrski refošk in belo »malvazijo« po l. 2.80 liter, marsalo in vermout po l. 5.60, tropinovec po l. 14.—. Kuhinja z gorkimi in raznimi jedili, vedno pripravljeno. Kava expresse in vsakovrstni likerji. Specialitete gajati pečene v testu, po l. 1.50 porcija. Odprto do 1 ure popoldne. Svoji k svojim. 1451

16-LETEN trgovski vajenec, iz dežele, z dveletno prakso želi vstopiti v kakšno trgovino, najraje v mestu. Naslov pri upravitelstvu. 1521

CEVLJARSKI pomočnik, izurjen v krojenju in šivanju na stroj, se sprejme. Viktor Pahor, Postojna. 1524

JOSIP ŠTANC, Vipava, 42 let star sprejme službo laboranta v lekarni ali mirolilnici. 1525

TOMAŽEVE ŽLINDRE 18%, večjo množino, odda po konkurenčni ceni. KMETJSKO DRUŠTVO V VIPAVI. 1530

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zadržana. Slavica. Via Giulia 29. 1459

GLASOVIRJE v vsakem stanju popravlja, uglasuje, kupuje in ceni. Pečar, Trst, Via Molino a vapore 3/II. 7

Usled odpotovanja

je ustavljeno nakupovanje umetnega zobjevja v hotelu Central, Trst, Via

Roma. Ravnikar. 704

Zlato, srebro, krone, platin, zobovje kupuje

Zlatarna ALBERT POVH Trst, Via Ma zini 46

Najvišje cene plačujem za

K O Ž E

kun, zlatc, lisic,

dihurjev, vider, jazbecov, mačk, veric, krivov, divjih in domačih zajcev.

D. WINDSPACH

Trst, Via Cesare Battisti št. 10 IL nadst., vrata 16 (17)

Sprejemajo se pošiljke po pošti.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. LOJZ KRAIGHER

specialist za bolezn. v ustih in na zobeh.

sprejema za vse zobozdr. in zoboteh. opravila v Gorici, na Traviški 20 (Piazza della Vittoria) 209 od 9-12 in od 3-5.

POHIŠTVO moderno solidno

po znižanih cenah.

Oglejte si velika skladišča

M. STEINER l. 70.2

TRST, Via Geppu 17 — Via Pauliana 1

(Piazza Stazione)

Embalaza in pošiljke izven Trsta. Zaloge v prosti luki franco brez carine.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Via Pier Luigi da Palestrina 4, pritličje

Najvarnejši slovenski denarni zavod

katerega bi se morali posluževati vsi trgovci in obrtniki kakor tudi kmetovalci

Obrestuje hranilne vloge po

5%

Večje vloge, vezane na odpoved po dogovoru.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun

in v DINARJIH

ter jih obrestuje pod najboljšimi pogoji.

Trgovcem in obrtnikom odvarja tekoče

čekovne račune

Daje posojila na menično poročilo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Uradne ure od 9-12 zj. od 1/2-1/2, 6 pop.

Polno poslovilni račun št. 11/1927. Tel. 15-01.

ALOJZI POVH

urar in zlatar
Piazza Garibaldi 2, I. n. Tel. 3-29
Lastna tovarna in delavnica. Prodaja, kupuje, popravlja vsakovrstne predmete. — Korist vsakega je, da se prepriča o cenah.

Naša zavarovalnica „UNION“

Je največja svetovna zavarovalnica
Dejniški kapital Fr. 20 Milijonov, zav. kapital v veljavi čez 70 Milijardov Fr.
Ustanovljena 1828.

Generalni zastopnik

AVGUST RAVNIK - GORICA

Corso V. E. 28, I. 444

— Zastopniki se še sprejemajo. —

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine Via Cunicoli 8, na drobno in za družine Via Giuliani 32
Telefon 27-66.

Priporoča se lastnik

FR. ŠTRANCAR.

Najboljši šivalni stroji so

I. R. I.

Najboljši material.

Največje jamstvo.

Brezplačen pouk v vezenju.

Posebni stroji za šivanje in vezenje l. 570.—, zaklopni z dvema predeloma l. 720.—. Izbera inozemskih strojev po najzmernejših cenah.

Zaloga šivalnih strojev in potrebščin

24 Cervellini, Trst, Via G. Carducci 27

Na zahtevo se pošljejo ceniki.

MIRODILNICA

MARIO FERLIN

Sv. M. Magd. zgornja 2 Etvlo. Tel. 774

prodaja na debelo in drobno. 10

Barve, laki, čopiči, šipe, žebliji, cement, sadra itd. Postrežba na dom.

Bogata izbira slikar. vzorcev (štopov.)

Velika izbira cepilnih potrebščin.

Oglasi v „Edinosti“

Imajo

najboljši uspeh

STENSKÉ KOLEDARJE

Z NAPISOM TVRDKÉ

IZDELUJE TISKARNA EDINOST V TRSTU

VIA S. FRANCESCO D'ASSISI 20

Predno kaj nakupite, obiščite

Veliko skladišče pohištva

tvrdke

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rattori št. 1 — Via Maicanton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva

v veliki izbori.

TISKARNA „EDINOST“ V TRSTU

izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejšem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaša z najmodernejšimi stroji, črkami, Lynotype, stereotipilo ter rotacijskim strojem.

Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ulica S. Francesco d'Assisi 20

Steklene šipe

vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. — Postrežba na dom. Cene zmerne. — Piazza Oberdan 3 (Hotel Europa) telefon 44-23. 17

Popolnoma varno naložite denar v LJUBLJANSKI POSOJILNICI

r. z. z. o. z.

kl. posluje

v novo preurejenih prostorih

Mestni trg 6 v Ljubljani Mestni trg 6

Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje

najugodnejše

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. — Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru.

PETE

PODPLATI

iz pristojelega kaučuka.

„PALMA“ Trst, Via Coroneo 9.

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poročilom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torrebiana št. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13

Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt

Št. telef. 25-97. 8